

Nr 12.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till Sveriges utsädesförening.

I en till riksdagen den 20 januari 1950 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 45, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att å kapitalbudgeten för budgetåret 1950/51 under fonden för låneunderstöd till Lån till Sveriges utsädesförening för uppförande av laboratoriebyggnad m. m. anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

I skrivelse den 21 november 1949 har *Sveriges utsädesförening* hemställt om ett ränte- och amorteringsfritt statslån å 500 000 kronor. Föreningen har därvid anfört, att den börjat uppföra en ny laboratoriebyggnad i Svalöv, vilken vore oundgängligen erforderlig för föreningens verksamhet. Kostnaderna för byggnadsföretaget, däri inbegripet inredning och utrustning av den nya byggnaden samt vissa av denna föranledda ändringsarbeten i den nuvarande institutionsbyggnaden, beräknades till omkring 2 195 000 kronor. Genom bidrag från olika håll hade föreningen för ändamålet erhållit omkring 1 490 000 kronor och beräknade att på samma sätt kunna anskaffa ytterligare cirka 200 000 kronor. För återstoden eller omkring 500 000 kronor såge föreningen sig nödsakad att anhålla om ett statslån.

Föreningen har vidare anfört bland annat följande.

Vid föreningen äro följande laboratorier inrättade, nämligen ett kemiskt laboratorium med cereallaboratorium, ett kromosomlaboratorium, ett växtfysiologiskt laboratorium med köldlaboratorium samt ett växtpatologiskt laboratorium. Laboratorierna ha spelat en synnerligen viktig roll vid förädlingsarbetet. De skulle emellertid kunna fylla ännu större uppgifter, om de erhöle rymligare och ändamålsenligare lokaler och utrustades med nödig apparatur. Särskilt har det kemiska laboratoriet svårt att fullgöra sina uppgifter. Trångboddheten och det förhållandet, att de olika laboratorierummen äro förlagda i både källarvåningen, andra våningen och vindsvåningen, medföra direkta olägenheter för arbetets rationella bedrivande. De lokaler, som laboratorierna nu disponera, ha till stor del erhållits genom att förädlingsavdelningarna fått avstå rum och koncentrera sina arbeten inom trängre utrymmen. Detta har medfört flera olägenheter. Sålunda ha vissa avdelningsföreståndare fått nöja sig med arbetsrum i källaren, varjämte assistenter och avdelningsbiträden i allmänhet icke fått egna rum utan måst placeras i respektive avdelningsföreståndares arbetsrum. En synnerligen önskvärd och nödvändig utvidgning av biblioteket har hittills icke kunnat utföras. Lunchrum för personalen saknas vidare helt, och den personal som bor avlägset från föreningen är hänvisad att intaga sina måltider i arbetslokalerna.

Föreningen har diskuterat olika utvägar att avhjälpa trångboddheten. Man har därvid funnit den enda rationella lösningen vara att uppföra en särskild byggnad för laboratorierna. Enligt de slutligen fastställda byggnadsplanerna skall den nya byggnaden bestå av två flyglar, förenade av ett centralt trapphus. Den skall placeras nordväst om den nuvarande institutionsbyggnaden. De utrymmen, som bliva lediga i sistnämnda byggnad, skola få disponeras av förädlingsavdelningarna. Det hittillsvarande bränslerummet skall användas för en gemensam panncentral för båda byggnaderna. För förvaring av bränsle skall byggas en särskild kolficka utanför byggnaden. Ett rum som nu användes såsom förrådsrum för kemiska laboratoriet skall ändras till arkiv för sekretariatet. Slutligen skall det hittillsvarande bakkingslaboratoriet göras om till arkiv för förädlingsavdelningarna.

Beträffande kostnaderna för realiserandet av dessa planer anför föreningen att enligt beräkningar, som föreningen låtit verkställa år 1945, skulle en ny laboratoriebyggnad jämte växthus samt vissa reparationsarbeten i den gamla byggnaden kosta tillhoppa 989 600 kronor. Sedan föreningen från privat håll anskaffat detta belopp, sökte den hösten 1946 byggnadstillstånd. I samband därmed gjordes en ny kostnadsberäkning. Denna slutade på omkring 900 000 kronor enbart för den nya byggnaden. Byggnadstillstånd beviljades emellertid först i november 1948. Under mellantiden hade planen för den nya byggnaden ändrats på vissa punkter, bland annat så att nybyggnaden skulle uppföras i två byggnadskroppar. Byggnadsarbetena ha nu fortskridit så långt, att hela byggnaden är under tak och värmeledningsinstallationen är slutförd. Vidare har värmesystemet i den nuvarande institutionsbyggnaden omlagts och den gemensamma värmecentralen monterats. Byggnadskostnaderna beräknas numera till sammanlagt omkring 1 730 000 kronor. En av anledningarna till att kostnaderna blivit så mycket högre än vad som ursprungligen beräknats anges vara den stegring av byggnadskostnaderna, som ägt rum från hösten 1946, då ansökningen om byggnadstillstånd ingavs, till hösten 1948, då byggnadstillstånd meddelades. Föreningen framhåller i detta sammanhang, att prisstegringsindex för fabriksbyggnader i Stockholm, med vilka laboratoriebyggnaden anses närmast jämförbar, under sagda tid stigit med cirka 22 procent. I den nämnda summan ingå kostnaderna för en ny kylanläggning, beräknade till 55 000 kronor. Den gamla kylanläggningen, vilken tillkom år 1931, uppgives nämligen vara förbrukad och under alla omständigheter behöva förnyas.

Till bestridande av dessa kostnader, tillhoppa omkring 1 730 000 kronor, disponerar föreningen, enligt vad som upplyses i skrivelsen, omkring 1 492 000 kronor. Av sistnämnda belopp utgöras cirka 1 412 000 kronor av bidrag från olika bidragsgivare samt 80 000 kronor av reserverade inkomster av kemiska laboratoriets verksamhet för främmande uppdragsgivare. För fullföljande av byggnadsföretaget erfordras sålunda omkring 238 000 kronor. Därutöver behöver föreningen emellertid medel för att bestrida kostnaderna för viss utrustning och för omändringsarbeten i den gamla institutionsbyggnaden. En del av laboratoriernas apparatur uppgives nämligen vara försliten. Dessutom förklaras det vara önskvärt, att apparaturen skall kompletteras, så att de ökade resurserna i de nya lokalerna skola kunna utnyttjas på bästa sätt. Kostnaderna för att anskaffa ny apparatur beräknas till omkring 215 000 kronor. Ändringsarbetena i den gamla institutionsbyggnaden, däri inbegripet inrättande av verkstäder för trä- och metallarbeten samt en modern tvättstuga, beräknas kosta 251 000 kronor. Utsädesföreningen uppskattar sålunda sitt behov av ytterligare medel till (238 000 + 215 000 + 251 000 =) i runt tal 700 000 kronor. Föreningen räknar med att av enskilda bidragsgivare kunna erhålla medel till att bekosta den nödvän-

diga apparaturutrustningen eller omkring 200 000 kronor. Det belopp, som erfordras för att fullfölja byggnadsarbetena, eller 500 000 kronor, ser sig föreningen däremot ur stånd att anskaffa. Då en lösning av lokalfrågan i överensstämmelse med den uppgjorda planen är en angelägenhet av största vikt för föreningens hela verksamhet, hemställer föreningen att beloppet skall ställas till föreningens förfogande i form av ett ränte- och amorteringsfritt statslån.

Över utsädesföreningens framställning ha remissutlåtanden avgivits av statskontoret den 5 december 1949, av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök den 11 januari 1950 samt av byggnadsstyrelsen den 13 januari 1950.

Statskontoret har därvid anført, att det vore anmärkningsvärt, att föreningen, som för sin verksamhet ytterst vore beroende av statsbidrag, utan statsmakternas godkännande igångsatte byggnadsarbeten av sådan omfattning, att det för arbetenas slutförande bleve nödvändigt att staten trädde emellan. Handlingssättet framstode som särskilt stötande, eftersom statens mellankomst påkallades i ett statsfinansiellt läge, då statsmakterna funnit nödigt iakttaga största återhållsamhet i fråga om medelsanvisning för tillgodoseende av statliga institutioners behov av ökade lokalutrymmen och förbättrad utrustning. I föreningens beträngda läge syntes det emellertid vara ofrånkomligt, att staten lämnade sin medverkan till färdigställandet av den nya laboratoriebyggnaden. Statskontoret ville dock ifrågasätta, om ej en översyn av omändringsarbetena borde verkställas genom byggnadsstyrelsens försorg i syfte att åstadkomma en minskning av medelsbehovet. Det statliga tillskottet borde ställas till förfogande i form av ett räntefritt lån utan amorteringsskyldighet på i tillämpliga delar enahanda villkor, som förbundits med det statslån, som 1943 års riksdag beviljat föreningen för inrättande av ett linlaboratorium.

Efter redogörelse för högskolestyrelsens och byggnadsstyrelsens remissutlåtanden har *departementschefen* anført.

»Utsädesföreningens insatser i det svenska växtförädlingsarbetet torde vara så väl kända, att det är överflödigt att närmare utveckla den stora betydelse, som föreningens verksamhet har på detta område. Såsom framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen har emellertid föreningens arbete under senare tid hämmats av utrymmesbrist. Den lösning av föreningens lokalfråga, som uppförandet av den nya laboratoriebyggnaden innebär, finner jag vara ändamålsenlig. För täckande av kostnaderna för den nya byggnaden disponerar föreningen, i huvudsak tack vare enskilda bidragsgivare, över närmare 1 500 000 kronor. För att färdigställa byggnaden behöves föreningen dock ytterligare 238 000 kronor. Trots att finansieringsfrågan enligt min mening bort underställas statsmakterna på ett tidigare stadium, förordar jag med hänsyn till det allmännyttiga ändamål, som byggnaden kommer att tjäna, att staten skall tillskjuta detta belopp.

Någon medelsanvisning till inköp av apparatur torde icke vara behövlig, då föreningen räknar med att kunna erhålla härför erforderliga belopp från annat håll.

Vad angår ändrings- och reparationsarbetena i den gamla institutionsbyggnaden har föreningen beräknat, att dessa skulle kosta omkring 218 000 kronor. Enligt byggnadsstyrelsens uppskattning hänföra sig av detta belopp 153 000 kronor till ändringsarbeten samt 65 000 kronor till underhåll. De förstnämnda arbetena föranledas av den omdisposition av byggnaden, som bör ske då laboratorieavdelningarna flytta in i den nya byggnaden. Att så omfattande underhållsarbeten behövas synes bero på att byggnadsunderhållet sedan lång tid tillbaka eftersatts. Byggnadsstyrelsen har ansett såväl ändrings- som underhållsarbetena ändamålsenliga och behövliga. Vidare har byggnadsstyrelsen funnit det fördelaktigt, att samtliga dessa arbeten skola utföras i ett sammanhang. Jag delar byggnadsstyrelsens åsikt härvidlag. Liksom jag nyss förordat, att föreningen skall erhålla ekonomiskt stöd från det allmänna för uppförandet av den nya laboratoriebyggnaden, anser jag även, att föreningens begäran om lån av statsmedel till bestridande av utgifterna för ifrågavarande ändrings- och underhållsarbeten bör bifallas. Mot de gjorda kostnadsberäkningarna har jag icke något att erinra.

Föreningen har slutligen upptagit ett medelsbehov å 33 000 kronor för att anordna en maskintvättstuga. Denna skulle dels användas för föreningens eget behov dels upplåtas till föreningens personal. Föreningen har därvid upplyst, att någon allmän tvättinrättning icke finnes inom Svalövs samhälle. Enligt min åsikt böra emellertid medel för sagda ändamål icke anvisas i denna ordning. Jag torde få erinra om de möjligheter, som finnas att hos bostadsstyrelsen erhålla statslån till kollektiva tvätterier.

I enlighet med vad jag nu förordat böra av statsmedel (238 000 + 218 000 =) 456 000 kronor ställas till föreningens förfogande. Beloppet, som torde kunna jämkas nedåt till 450 000 kronor, torde böra utgå i form av ett ränte- och amorteringsfritt lån till föreningen. Skyldighet att återbetala lånet bör inträda, om föreningens verksamhet skulle upphöra. För lånet torde böra lämnas betryggande inteckningssäkerhet. Anslag för ändamålet torde böra uppföras å kapitalbudgeten för budgetåret 1950/51 under fonden för låneunderstöd samt benämnas Lån till Sveriges utsädesförening för uppförande av laboratoriebyggnad m. m.»

Utskottet. Utredningen synes giva vid handen, att utsädesföreningen har ett starkt behov av nya utrymmen för laboratorieändamål. Likaså torde framgå, att föreningens lösning av lokalfrågan i och för sig är ändamålsenlig. Med hänsyn till föreningens stora betydelse för växtförädlingsarbetet i vårt land är det fördenskull av vikt, att den redan påbörjade byggnaden fullbordas. Utskottet biträder därför förslaget, att staten skall såsom lån tillskjuta det belopp, som är erforderligt för sådant ändamål. Även om anskaffandet av huvuddelen av medlen till byggnaden är värt erkännande, delar utskottet dock departementschefens uppfattning, att finansieringsfrågan bort underställas statsmakterna på ett tidigare stadium.

Utskottet förordar likaledes, att lån skall utgå av statsmedel till bestridande av utgifterna för de angivna ändrings- och underhållsarbetena i den gam-

la institutionsbyggnaden. Däremot torde medel till maskintvättstuga icke böra anvisas i denna ordning.

I fråga om lånets storlek och disposition samt de närmare lånevillkoren biträder utskottet vad departementschefen anfört därom.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må å kapitalbudgeten för budgetåret 1950/51 under fonden för låneunderstöd till *Lån till Sveriges utsädesförening för uppförande av laboratoriebyggnad m. m.* anvisa ett investeringsanslag av 450 000 kronor.

Stockholm den 14 april 1950.

På jordbruksutskottets vägnar:

ALLAN ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Alfred Andersson, Anderberg, Svedberg, Carl Sundberg, Näslund, Jon Jonsson, Henry Johansson, Hjalmar Nilsson och Lars Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina, Antby, Jonsson i Järvsand och Ahlsten, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Utbult och Boman i Stafsund samt fru Boman.
